

9. Est processio in malis viro indisciplinato, & est inventio in detrimentum.

10. Est datum, quod non est utile: & est datum, cuius retributio duplex.

11. Est propter gloriam minoratio: & est qui ab humilitate levabit caput.

12. Est qui multa redimat modico pretio, & restituens ea in septuplum.

13. Sapiens in verbis seipsum amabilem facit: gratia autem fatuorum effundentur.

14. Datus insipientis non erit utilis tibi: oculi enim illius septemplex sunt.

15. exigua dabit, & multa improperebit: & apertio oris illius inflammatio est.

16. Hodie fœneratur quis, & cras expetit: odibilis est homo huiusmodi.

17. Fatuo non erit amicus, & non erit gratia bonis illius.

18. qui enim edunt panem illius: falsæ lingue sunt. Quoties, & quanti irridebunt eum?

19. Neque enim quod habendum erat, directo sensu distribuit: similiter & quod non erat habendum.

20. Lapsus falsæ linguæ, quasi qui in pavimento cadens: sic casus malorum festinanter veniet.

21. Homo ácharis quasi fabula vana, in ore indisciplinatorum assidua erit.

22. Ex ore fatui reprobabitur parabola: non enim dicit illam in tempore suo.

23. Est qui vetatur peccare præ inopia, & in requie sua stimuletur.

24. Est qui perdet animam suam præ confusione, & ab imprudenti persona perdet eam: personæ autem acceptione perdet se.

25. Est qui præ confusione promittit amico, & lucratus est eum inimicum gratis.

26. Opprobrium nequam in homine mendacium, & in ore indisciplinatorum assidue erit.

27. Potior fur quam assiduitas viri mendacis. perditionem autem ambo hereditabunt.

28. Mores hominum mendacium sine honore: & confusio illorum cum ipsis sine intermissione.

29. Sapiens in verbis producet seipsum, & homo prudens placebit magnatis.

30. Qui operatur terram suam, inaltabit acerbum frugum: & qui operatur iustitiam, ipse exaltabitur: qui verò placeat magnatis, effugiet iniquitatem.

* Exod. 23. 31. * Xenia & dona excecant oculos iudicum, & quasi mutus in ore avertit

Deut. 16. 19. correptiones eorum.

32. * Sapientia absconsa & thesaurus invisus: quæ utilitas in utrisque? * Infr. 41. 17.

33. Melior est qui celat insipientiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam.

CAPUT XXI.

Docet fugiendum peccatum: primum in genere, deinde in specie productis variis peccatis.

1. **F**illi peccasti? non adicias iterum: sed & de pristinis deprecare ut tibi dimittantur.

2. Quasi a facie cõlubri fuge peccata: & si accesseris ad illa, suscipiet te.

3. Dentes leonis, dentes eius, interficientes animas hominum.

4. Quasi romphæa bis acuta omnis iniquitas, plagæ illius non est sanitas.

5. Obiurgatio & iniuriæ annullabunt substantiam: & domus quæ nimis locuples est, annullabitur superbiã: sic substantia superbi eradicabitur.

6. Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures eius perveniet, & iudicium festinatõ adveniet illi.

7. Qui odit correptionem, vestigium est peccatoris: & qui timet Deum, convertetur ad cor suum.

8. Notus a longè potens lingua audaci: & sensatus scit labi se ab ipso.

9. Qui ædificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hyeme.

10. * Stuppa collecta synagoga peccantium, & consummatio illorum flamma 7 ignis. * Supr. 16.

11. Via peccantium complanata lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebræ, & pœnæ.

12. Qui custodit iustitiam, continebit sensum eius.

13. Consummatio timoris Dei, sapientia & sensus.

14. Non erudietur qui non est sapiens in bono.

15. Est autem sapientia, quæ abundat in malo: & non est sensus ubi est amaritudo.

16. Scientia sapientis tamquam inundatio abundabit, & consilium illius sicut fons vitæ permanet.

17. Cor fatui quasi vas contractum, & omnem sapientiam non tenebit.

18. Verbum sapiens quodcumque audie-

derit sciens laudabit, & ad se adiciet: audivit luxuriosus, & displicebit illi, & projiciet illud post dorsum suum.

19. Narratio fatui quasi sarcina in viam in labiis sensati invenietur gratia.

20. Os prudentis quaeritur in ecclesia, & verba illius cogitabunt in cordibus suis.

21. Tamquam domus exterminata, sic fatuo sapientia: & scientia insensati inenarrabilia verba.

22. Compedes in pedibus, stulto doctrina, & quasi vincula manuum super manum dextram.

23. Fatuus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit.

24. Ornamentum aureum prudenti doctrina, & quasi brachiale in brachio dextro.

25. Pes fatui facilis in domum proximi: & homo peritus confundetur a persona potentis.

26. Stultus a fenestra respiciet in domum: vir autem eruditus foris stabit.

27. Stultitia hominis auscultare per ostium: & prudens gravabitur contumeliã.

28. Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium staterã ponderabuntur.

29. In ore fatuorum cor illorum: & in corde sapientium os illorum.

30. Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse ahimam suam.

31. Susurro coinquinabit animam suam, & in omnibus odietur: & qui cum eo manserit, odiosus erit: tacitus & sensatus honorabitur.

CAPUT XXII.

De lapidatione pigri, filio indisciplinato, filiaque fatua, musica in lectu, docente fatuum, mortuo plorando: cum stulto non loquendum: de corde stulti ac timidi: de servanda fide cum amico, & oris custodia.

1. **I**n lapide luteo lapidatus est piger, & omnes loquentur super aspersionem illius.

2. De stercore bouum lapidatus est piger: & omnis qui tetigerit eum, excutiet manus.

3. Confusio patris est de filio indisciplinato: filia autem in deminoratione fiet.

4. Filia prudens hereditas viro suo: nam quæ confundit, in contumeliam fit genitoris.

5. Patrem & virum confundit audax, &

ab impiis non minorabitur: ab utrisque autem inonorabitur.

6. Musica in lectu importuna narratio: flagella & doctrina in omni tempore sapientia.

7. Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam.

8. Qui narrat verbum non audienti, quasi qui excitat dormientem de gravi somno.

9. Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiam: & in fine narrationis dicit: Quis est hic?

10. * Supra mortuum plora, deficit enim lux eius: & supra fatuum plora, deficit enim sensus. * Infr. 38. 16.

11. Modicum plora super mortuum, quoniam requievit.

12. Nequissimi enim nequissima vita super mortem fatui.

13. * Luctus mortui septem dies: fatui autem & impij omnes dies vite illorum. * Gen. 50. 10.

14. Cum stulto ne multum loquaris, & cum insensato ne abieris.

15. Serva te ab illo, ut non molestiam habeas, & non coinquinaberis peccato illius.

16. Defecte ab illo, & invenies requiem, & non acediaberis in stultitia illius.

17. Super plumbum quid gravabitur? & quod illi aliud nomen quam fatuus?

18. * Arenam, & salem, & massam ferri facilius est ferre quam hominem imprudentem, & fatuum, & impium. * Prov. 27. 3.

19. Loramentum ligneum colligatum in fundamento ædificij non dissolvetur: sic & cor confirmatum in cogitatione consilij.

20. Cogitatus sensati in omni tempore, metu non depravabitur.

21. Sicut pali in excelsis, & cæmenta sine impensa posita contra faciem venti non permanent: sic & cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet.

22. Sicut cor trepidum in cogitatione fatui, omni tempore non metuet, sic & qui in præceptis Dei permanet semper.

23. Pungens oculum deducit lacrymas: & qui pungit cor, profert sensum.

24. Mittens lapidem in volatilia, dejiciet illa: sic & qui convolviatur amico, dissolvit amicitiam.

25. Ad amicum etsi produxeris gladium, non desperes: est enim regressus.

Ad amicum si aperueris os triste, non timeas.

27. si aperueris os triste, non timeas.

est enim concordatio: excepto convitio, & improperio, & superbia, & mysterij revelatione, & plagâ dolosâ: in his omnibus effugiet amicus.

28. Fidem posside cum amico in paupertate illius, ut & in bonis illius læteris.

29. In tempore tribulationis illius permâne illi fidelis, ut & in hereditate illius coheres sis.

30. Ante ignem camini vapor, & fumus ignis inalatur: sic & ante sanguinem maledicta, & contumeliæ, & minæ.

31. Amicum salutare non confundar, a facie illius non me abscondam: & si mala mihi evenierint per illum, sustinebo.

32. Omnis qui audiet, cavebit se ab eo.

* Pr. 140. 33. * Quis dabit ori meo custodiam, & super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis, & lingua mea perdat me?

CAPUT XXIII.

Oratio adversus superbiam, gulam & luxuriam: consuetudo iurandi vitanda, & indisciplinatus sermo adferens improperium: duo genera in peccato abundantie, & tertium adducens iram: consuetudo hominis ad peccandum se hortantis: de peccatis in adulterio concurrentibus, & laude timoris Domini.

1. Domine pater, & dominator vitæ meæ ne derelinquas me in consilio eorum: nec sinas me cadere in illis.

2. Quis superponet in cogitatu meo flagella, & in corde meo doctrinam sapientiæ, ut ignorationibus eorum non parcaant mihi, & non appareant delicta eorum,

3. & ne adinescant ignorantie meæ, & multiplicentur delicta mea, & peccata mea abundent, & incidam in conspectu adversariorum meorum, & gaudeat super me inimicus meus?

4. Domine pater, & Deus vitæ meæ, ne derelinquas me in cogitatu illorum.

5. Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, & omne desiderium averte a me.

6. Aufer a me ventris concupiscentias, & concubitus concupiscentie ne apprehendant me, & anima irreverenti & infructu ne tradas me.

7. Doctrinam oris audite filij: & qui custodierit illam, non periet labiis, nec scandalizabitur in operibus nequissimis.

8. In vanitate sua apprehenditur peccator, & superbus & maledicus scandalizabitur in illis.

9. * Iurationi non assuescat os tuum, multi enim casus in illa.

10. Nominatio verò Dei non sit assidua in ore tuo, & nominibus Sanctorum non admiscearis: quoniam non eris immunis ab eis.

11. Sicut enim servus interrogatus assidue, a livore non minuitur: sic omnis iurans, & nominans, in toto a peccato non purgabitur.

12. Vir multum iurans implebitur iniquitate, & non discedet a domo illius plaga.

13. Et si frustraverit, delictum illius super ipsum erit: & si dissimulaverit, delinquit dupliciter.

14. & si in vacuum iuraverit, non iustificabitur: replebitur enim retributione domus illius.

15. Est & alia loquela contraria morti, non inveniatur in hereditate Iacob.

16. Etenim a misericordibus omnia hæc auferuntur, & in delictis non volutabuntur.

17. Indisciplinata loquela non assuescat os tuum: est enim in illa verbum peccati.

18. Memento patris & matris tuæ, in medio enim magnatorum consistis:

19. ne forte obliviscatur te Deus in conspectu illorum, & assiduitate tuâ infatuatus, improprium patiaris, & malices non nasci, & diem natiuitatis tuæ maledicas.

20. * Homo assuetus in verbis improperij, in omnibus diebus suis non erudietur.

21. Duo genera abundant in peccatis, & tertium adducit iram, & perditionem.

22. Anima calida quasi ignis ardens non extinguetur donec aliquid glutiat:

23. & homo nequam in ore carnis suæ non desinet donec incendat ignem.

24. Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usque ad finem.

25. * Homo assuetus in verbis improperij, in omnibus diebus suis non erudietur.

26. Duo genera abundant in peccatis, & tertium adducit iram, & perditionem.

27. Anima calida quasi ignis ardens non extinguetur donec aliquid glutiat:

28. & homo nequam in ore carnis suæ non desinet donec incendat ignem.

29. Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usque ad finem.

30. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit a se timorem Dei: huiusmodi hominis timor, & oculi hominum timentes illum:

31. & non cognovit quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super

* Exod. 20.

7. Matth. 5.

33.

* Lev. 20.

10. Deut. 22.

22.

solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes.

29. Domino enim Deo antequam crearentur, omnia sunt agnita: sic & post perfectum respicit omnia.

30. Hic in plateis civitatis vindicabitur, & quasi pullus equinus fugabitur: & ubi non speravit, apprehendetur.

31. Et erit dedecus omnibus, eò quòd non intellexerit timorem Domini.

32. * Sic & mulier omnis relinquens virum suum, & statuens hereditatem ex alieno matrimonio:

33. primò enim in lege Altissimi incredibilis fuit: secundò in virum suum deliquit: tertio in adulterio fornicata est, & ex alio viro filios statuit sibi.

34. Hæc in ecclesiam adducetur, & in filios eius respicietur.

35. Non tradent filij eius radices, & rami eius non dabunt fructum.

36. derelinquet in maledictum memoriam eius, & dedecus illius non delebitur.

37. Et agnoscent qui derelicti sunt, quoniam nihil melius est quàm timor Dei: & nihil dulcius, quàm respicere in mandatis Domini.

38. Gloria magna est sequi Dominum: longitudo enim dierum assumetur ab eo.

CAPUT XXIV.

Sapientia multiplices suas laudes & originem describit: & mirè ad sui amplectum invitât, omnia suæ doctrinæ plenitudine illustrans.

1. Sapientia laudabit animam suam, & in Deo honorabitur, & in medio populi sui exaltabitur, & in plenitudine sancta admirabitur.

2. & in ecclesiis Altissimi aperiet os suum, & in conspectu virtutis illius gloriabitur,

3. & in medio populi sui exaltabitur, & in plenitudine sancta admirabitur.

4. & in multitudinem electorum habebit laudem, & inter benedictos benedicetur, dicens:

5. Ego ex ore Altissimi provivi primogenita ante omnem creaturam:

6. Ego feci in caelis ut oriretur lumen indeficiens, & sicut nebula texti omnem terram:

7. Ego in altissimis habitavi, & thronus meus in columna nubis.

8. Gyrum cæli circuii sola, & pro-

fundum abyssi penetraui, in fluctibus maris ambulavi,

9. & in omni terra steti: & in omni populo,

10. & in omni gente primatum habui:

11. & omnium excellentium, & humilium corda virtute calcavi: & in his omnibus requiem quæsiui, & in hereditate Domini morabor.

12. Tunc præcepit, & dixit mihi Creator omnium: & qui creavit me, requieuit in tabernaculo meo,

13. & dixit mihi: In Iacob inhabita, & in Israël hereditare, & in electis meis mitte radices.

14. * Ab initio, & ante sæcula creata sum, & usque ad futurum sæculum non desinam, & in habitatione sancta coram ipso ministravi.

15. Et sic in Sion firmata sum, & in civitate sanctificata similiter requieui, & in Ierusalem potestas mea.

16. Et radicevi in populo honorificato, & in parte Dei mei hereditas illius, & in plenitudine sanctorum detentio mea.

17. Quasi cedrus exaltata sum in Libano, & quasi cypressus in monte Sion:

18. quasi palma exaltata sum in Cades, & quasi plantatio rosæ in Iericho:

19. Quasi oliva speciosa in campis, & quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis.

20. Sicut cinnamomum, & balsamum aromatizans odorem dedi: quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris:

21. & quasi storax, & galbanus, & ungula, & gutta, & quasi Libanus non incensus vaporavi habitationem meam, & quasi balsamum non mistum odor meus.

22. Ego quasi terebinthus extendi ramos meos, & rami mei honoris & gratiæ.

23. Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris: & flores mei fructus honoris & honestatis.

24. Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & sanctæ spei.

25. In me gratia omnis viæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis.

26. Transiit ad me omnes qui concupiscitis me, & a generationibus meis implemini:

27. spiritus enim meus super mel dulcis, & hereditas mea super mel & favum:

28. Memoria mea in generationes sæculorum.

29. * Qui edunt me, adhuc esurient: & qui bibunt me, adhuc sitient.

30. Qui

30. Qui audit me, non confundetur: & qui operatur in me, non peccabunt.
31. Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.
32. Hæc omnia liber vitæ, & testamentum Altissimi, & agnitio veritatis.
33. Legem mandavit Moyses in præceptis iustitiarum, & hereditatem domui Iacob, & Israël promissiones.
34. Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum, & in throno honoris sedentem in sempiternum.
- * Genes. 2. 11. 35. * Qui implet quasi Phison sapientiam, & sicut Tigris in diebus novorum.
36. Qui adimplet quasi Euphrates semsum: * qui multiplicat quasi Iordanis in tempore messis.
- * Ios. 3. 15. 37. Qui mittit disciplinam sicut lucem, & assistens quasi Gehon in die vindictæ.
38. Qui perficit primus scire ipsam, & infirmior non investigabit eam.
39. A mari enim abundavit cogitatio eius, & consilium illius ab abyso magna.
40. Ego sapientia effudi flumina.
41. Ego quasi trames aquæ immensæ de fluvio, ego quasi fluvij diorix, & sicut aquæductus exivi de paradiso.
42. dixi: Rigabo hortum meum plantationum, & inebriabo prati mei fructum.
43. Et ecce factus est mihi trames abundans, & fluvius meus appropinquavit ad mare:
44. quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, & enarrabo illam usque ad longinquum.
45. Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino.
46. Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam, & relinquam illam quærentibus sapientiam, & non desinam in progenies illorum usque in ævum sanctum.
- * Infr. 33. 18. 47. * Videte quoniam non soli mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

CAPUT XXV.

Tria que Domino placent, & tria que odit: novem insuspicabilia: laus timoris Dei: mulieris nequam mira detestatio: a muliere initium peccati & mortis: mulieris dominium non ferendam.

1. **T**ribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo, & hominibus:
2. concordia fratrum, & amor proxi-

morum, & vir & mulier bene sibi consentientes.

3. Tres species odivit anima mea, & aggravor valde animæ illorum:

4. pauperem superbum: divitem mendacem: senem fatuum & insensatum.

5. Quæ in juventute tua non congregasti, quomodo in senectute tua invenies?

6. Quam speciosum canitie iudicium, & presbyteris cognoscere consilium!

7. Quam speciosa veteranis sapientia, & gloriosis intellectus, & consilium!

8. Corona senum multa peritita, & gloria illorum timor Dei.

9. Novem insuspicabilia cordis magnificavi, & decimum dicam in lingua hominibus:

10. Homo, qui iucundatur in filiis, vivens & videns subversionem inimicorum suorum.

11. * Beatus, qui habitat cum muliere sensata, * & qui linguâ suâ non est lapsus, & qui non servivit indignis se.

12. Beatus, qui invenit amicum verum, & qui enarrat iustitiam auri audienti.

13. Quam magnus, qui invenit sapientiam & scientiam! sed non est super timentem Dominum.

14. timor Dei super omnia se superposuit:

15. beatus homo, cui donatum est habere timorem Dei: qui tenet illum, cui assimilabitur?

16. Timor Dei initium dilectionis eius: fidei autem initium agglutinandum est ei.

17. Omnis plaga tristitia cordis est: & omnis malitia, nequitia mulieris.

18. Et omnem plagam, & non plagam videbit cordis:

19. & omnem nequitiam, & non nequitiam mulieris:

20. & omnem obductum, & non obductum odientem:

21. & omnem vindictam, & non vindictam inimicorum:

22. Non est caput nequius super caput colubri:

23. & non est ira super iram mulieris.

* Commorari leoni & draconi placebit, quam habitare cum muliere nequam.

24. Nequitia mulieris immutat faciem eius: & obæceat vultum suum tanquam ursus: & quasi saccum ostendit. In medio proximorum eius

25. ingemit vir eius, & audiens suspiravit modicum.

* Infr. 26.

1. Sup. 14.

1. & 19.

16.

Iacobi 3. 2.

* Prov. 21.

19.

26. Brevis omnis malitia super malitiam mulieris, sors peccatorum cadat super illam.
27. Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani, sic mulier linguata homini quieto.
- * Infr. 42. 6. 28. * Ne respicias in mulieris speciem, & non concupiscas mulierem in specie.
29. Mulieris ira, & irreverentia, & confusio magna.
30. Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo.
31. Cor humile, & facies tristis, & plaga cordis, mulier nequam.
32. Manus debiles, & genua dissoluta, mulier quæ non beatificat virum suum.
- * Gen. 3. 6. 33. * A muliere initium factum est peccati, & per illam omnes morimur.
34. Non des aquæ tuæ exitum, nec modicum: nec mulieri nequam veniam prodeundi.
35. Si non ambulaverit ad manum tuam, confundet te in conspectu inimicorum.
36. A carnibus tuis absconde illam, ne semper te abutatur.

CAPUT XXVI.

Proposit vicissim laudes bonæ mulieris, & vituperia malæ ac zelotypæ: filia custodienda: tria timenda: duo contristantia, & duo periculosa.

1. **M**ulieris bonæ beatus vir: numerus enim annorum illius duplex.
2. Mulier fortis oblectat virum suum, & annos vitæ illius in pace implebit.
3. Pars bona, mulier bona, in parte timentium Deum dabitur viro pro factis bonis:
4. divitis autem, & pauperis cor bonum, in omni tempore vultus illorum hilaris.
5. A tribus timuit cor meum, & in quarto facies mea metuit:
6. Delaturam civitatis: & collectionem populi:
7. calumniam mendacem, super mortem, omnia gravia:
8. Dolor cordis & luctus, mulier zelotypa.
9. In muliere zelotypa flagellum linguæ, omnibus communicans.
10. Sicut boum iugum, quod movetur, ita & mulier nequam: qui tenet illam, quasi qui apprehendit scorpionem.
11. Mulier ebriosa ira magna: & contumelia, & turpitudine illius non tegetur.
12. Fornicatio mulieris in extollentia

oculorum, & in palpebris illius agnoscetur.

13. * In filia non avertente se, firma custodiam: ne inventa occasione utatur se.

14. Ab omni irreverentia oculorum eius cave, & ne mireris si te neglexerit.

15. sicut viator sitiens, ad fontem os aperiet, & ab omni aqua proxima bibet, & contra omnem palum sedebit, & contra omnem sagittam aperiet phâetram donec deficiat.

16. Gratia mulieris sedula delectabit virum suum, & ossa illius impinguabit.

17. Disciplina illius datum Dei est.

18. Mulier sensata & tacita, non est immutatio eruditæ animæ.

19. Gratia super gratiam mulier sanctæ, & pudorata.

20. Omnis autem ponderatio non est digna continentis animæ.

21. Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonæ species in ornamentum domus eius.

22. lucerna splendens super candelabrum sanctum, & species faciei super ætatem stabilem.

23. Columnæ aureæ super bases argenteas, & pedes firmi super plantas stabilis mulieris.

24. Fundamenta æterna supra petram solidam, & mandata Dei in corde mulieris sanctæ.

25. In duobus contristatum est cor meum, & in tertio iracundia mihi advénit:

26. vir bellator deficiens per inopiam: & vir sensatus contempus:

27. & qui transgreditur a iustitia ad peccatum, Deus paravit eum ad romphæam.

28. Duæ species difficiles & periculosæ mihi apparuerunt, difficile exiit negotians a negligentia: & non iustificabitur caupo a peccatis laborum.

CAPUT XXVII.

Ob inopiam & amorem divitiarum multi delinquent: timor Domini constanter servandus: tentatio probat eum qui tentatur: sequenda iustitia, inconstantia stulti, & modestia in verbis servanda: secreta amici non revelanda: de annuente oculo & insidiosio.

1. **P**ropter inopiam multi deliquerunt: & qui quærit locupletari, avertit oculum suum.

2. Sicut in medio compagnis lapidum

palus figitur, sic & inter medium venditionis & emptionis angustiabitur peccatum. 3. Conteretur cum delinquente delictum.

4. Si non in timore Domini teneris te instanter, citò subvertetur domus tua.

5. Sicut in percussura cribri remanebit pulvis, sic aporia hominis in cogitatu illius.

6. Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis.

7. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius, sic verbum ex cogitatu cordis hominis.

8. Ante sermonem non laudes virum: hæc enim tentatio est hominum.

9. Si sequis iustitiam, apprehendes illam: & indues quasi podèrem honoris, & inhabitabis cum ea, & proteget te in sempiternum, & in die agnitionis invenies firmamentum.

10. Volatilia ad sibi similia conveniunt: & veritas ad eos, qui operantur illam, revertetur.

11. Leo venationi insidiatur semper: sic peccata operantibus iniquitates.

12. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol: nam stultus sicut luna mutatur.

13. In medio insensatorum serva verbum temporis: in medio autem cogitantium assiduus esto.

14. Narratio peccantium odiosa, & risus illorum in deliciis peccati.

15. Loquela multum iurans, horripilationem capiti statuet: & irreverentia ipsius obturatio aurium.

16. Effusio sanguinis in rixa superborum: & maledictio illorum auditus gravis.

17. Qui denudat arcana amici, fidem perdit, & non inveniet amicum ad animum suum.

18. Dilige proximum, & coniungere fide cum illo.

19. Quòd si denudaveris absconsa illius, non persequeris post eum.

20. Sicut enim homo, qui perdit amicum suum, sic & qui perdit amicitiam proximi sui.

21. Et sicut qui dimittit avem de manu sua, sic dereliquisti proximum tuum, & non eum capies.

22. non illum sequis, quoniam longè abest: effugit enim quasi caprea de laqueo: quoniam vulnerata est anima eius.

23. Ultra eum non poteris colligare: & maledicti est concordatio:

24. denudare autem amici mysteria, desperatio est animæ infelicis.

25. Annuens oculo fabricat iniqua, & nemo eum abiciet:

26. in conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, & super sermones tuos admirabitur: novissimè autem pervertet os suum, & in verbis tuis dabit scandalum.

27. Multa odivi, & non coæquavi ei, & Dominus odiet illum.

28. Qui in altum mittit lapidem, super caput eius cadet: & plaga dolosa dolosi dividet vulnera.

29. Et qui foveam fodit, incidet in eam: & qui statuit lapidem proximo, offendet in eo: & qui laqueum alij ponit, peribit in illo.

30. Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur, & non agnoscat unde adveniat illi.

31. Illusio, & improprium superbiorum, & vindicta sicut leo insidiabitur illi.

32. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum: dolor autem consumet illos antequam moriantur.

33. Ira & furor, utraque excrabiilla sunt, & vir peccator continens erit illorum.

CAPUT XXVIII.

Non querenda vindicta, sed offensa remittenda: ab ira ac lite cessandum: mala lingue & pericula ipsius, & de tertia lingua: aures sapiendæ adversus linguam nequam, orique frænum imponendum.

1. QUI vindicari vult, a Domino *Deut. 32.* inveniet vindictam, & peccata *35.*

illius servans servabit. *Matth. 6.*

2. Relinque proximo tuo nocenti te: & tunc deprecanti tibi peccata solventur. *Marc. 11.*

3. Homo homini reservat iram, & a Deo *Rom. 12.* querit medelam? *19.*

4. In hominem similem sibi non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur?

5. Ipse cum caro sit, reservat iram, & propitiationem petit a Deo? quis exorabit pro delictis illius?

6. Memento novissimorum, & desine inimicari:

7. tabitudo enim & mors imminet in mandatis eius.

8. Memorare timorem Dei, & non irascaris proximo.

9. Memorare testamentum Altissimi, & despice ignorantiam proximi.

10. Abstine te a lite, & minues peccata:

11. ho-

CAPUT XXIX.

11. homo enim iracundus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam.

12. Secundum enim ligna silvæ sic ignis exardescit: & secundum virtutem hominis, sic iracundia illius erit, & secundum substantiam suam exaltabit iram suam.

13. Certamen festinatum incendit ignem: & lis festinans effundit sanguinem: & lingua testificans adducit mortem.

14. Si sufflaveris in scintillam, quasi ignis exardebit: & si expueris super illam, extinguetur: utraque ex ore proficiscuntur.

15. Susurro & bilinguis maledictus: multos enim turbabit pacem habentes.

16. Lingua tertia multos commovet, & dispersit illos de gente in gentem.

17. civitates muratas divitum destruxit, & domos magnatorum effodit.

18. Virtutes populorum concidit, & gentes fortes dissolvit.

19. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, & privavit illas laboribus suis.

20. qui respicit illam, non habebit requiem, nec habebit amicum, in quo requiescat.

21. Flagelli plaga livorem facit: plaga autem lingue comminet ossa.

22. Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam.

23. Beatus qui tectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius non transivit, & qui non attraxit iugum illius, & in vinculis eius non est ligatus:

24. iugum enim illius, iugum ferreum est: & vinculum illius, vinculum æreum est.

25. Mors illius, mors nequissima: & utilis potius infernus quam illa.

26. Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias iniustorum: & in flamma sua non comburet iustos.

27. Qui relinquunt Deum, incident in illam, & exardebit in illis, & non extinguetur, & immittetur in illos quasi leo, & quasi pardus ledet illos.

28. Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire, & ori tuo facito ostia, & seras.

29. Aurum tuum & argentum tuum conflat, & verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos:

30. & attende ne fortè labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insaniabilis in mortem.

Per mutuum subveniendum proximo, fidesque mutuantis servanda: & quamquam multi fidem fallant, non tamen ob id cessandum ab elemosyna, cuius laudes describit: fiduciosiori gratia habenda est, fidesque servanda: in quibus consistat initium vitæ hominis disserit, & de vagis & ingratis hospitibus.

1. QUI facit misericordiam, fœneratur proximo suo: & qui praevalet manu, mandata servat.

2. Fœnerate proximo tuo in tempore necessitatis illius, & iterum redde proximo in tempore suo.

3. Confirma verbum, & fideliter age cum illo: & in omni tempore invenies quod tibi necessarium est.

4. Multi quasi inventionem æstimaverunt fœnus, & præstiterunt molestiam his, qui se adjuverunt.

5. Donec accipiant, osculantur manus dantis, & in promissionibus humiliant vocem suam:

6. & in tempore redditionis postulabit tempus, & loquetur verba tædij & murmurationum, & tempus causabitur:

7. si autem potuerit reddere, adversabitur, solidi vix reddet dimidium, & computabit illud quasi inventionem:

8. sin autem fraudavit illum pecuniâ suâ, & possidebit illum inimicum gratis:

9. & convitia & maledicta reddet illi, & pro honore & beneficio reddet illi contumeliam.

10. Multi non causâ nequitiae non fœnerati sunt, sed fraudari gratis timeverunt.

11. Veruntamen super humilem animo fortior esto, & pro elemosyna non trahas illum.

12. Propter mandatam assume pauperem: & propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum.

13. Perde pecuniam propter fratrem & amicum tuum: & non abscondas illam sub lapide in perditionem.

14. Pone thesaurum tuum in præceptis Altissimi, & proderit tibi magis quam aurum.

15. * Conclude elemosynam in corde **Tob. 4. 11.* pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni *Supr. 17.* malo. *18.*

16. 17. & 18. Super scutum potentis, & super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit.

19. Vir bonus fidem facit pro proximo suo:

suo: & qui perdidit confusionem, derelinquet sibi.

20. Gratiam fideiussoris ne obliviscaris: dedit enim pro te animam suam.

21. Repromissorem fugit peccator & immundus.

22. Bona repromissoris sibi ascribit peccator: & ingratus sensu derelinquet liberantem se.

23. Vir repromittit de proximo suo: & cum perdidit reverentiam, derelinquitur ab eo.

24. Repromissio nequissima multos perdidit dignitates, & commovit illos quasi fluctus maris.

25. Viros potentes gyrans migrare fecit, & vagati sunt in gentibus alienis.

26. Peccator transgrediens mandatum Domini, incidet in promissionem nequam: & qui conatur multa agere, incidet in iudicium.

27. Recupera proximum secundum virtutem tuam, & attende tibi ne incidas.

* Infr. 39. 31. * Initium vitæ hominis aqua & panis, & vestimentum, & domus protegens turpitudinem.

29. Melior est victus pauperis sub tegmine asserum, quam epulæ splendide in peregrè sine domicilio.

30. Minimum pro magno placeat tibi, & improprium peregrinationis non audies.

31. Vita nequam hospitandi de domo in domum: & ubi habitabitur, non fudicialiter aget, nec aperiet os.

32. Hospitabitur, & pascet, & potabit ingratos, & ad hæc amara audiet.

33. Transi hospes, & orna mensam: & quæ in manu habes, ciba ceteros.

34. Exi a facie honoris amicorum meorum: necessitudine domus meæ hospitio mihi factus est frater.

35. Gravia hæc homini habenti sensum: Corruptio domus, & improprium fenestroris.

CAPUT XXX.

Filij in disciplina educandi, & quam sit perniciosum illis indulgere: corporis sanitas præstat divitiis; & quam sit noxia & fugienda homini tristitia: cordis vero incanditas quam sit utilis.

1. QUI diligit filium suum, assiduatur illi flagella, ut lætetur in novissimo suo, & non palpet proximorum ostia.

2. Qui docet filium suum, laudabitur in illo, & in medio domesticorum in illo gloriabitur.

3. * Qui docet filium suum, in zelum mittit inimicum, & in medio amicorum gloriabitur in illo.

4. Mortuus est pater eius, & quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi post se.

5. In vita sua vidit, & lætatus est in illo: in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis.

6. Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, & amicus reddentem gratiam.

7. Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua, & super omnem vocem turbantur viscera eius.

8. Equus indomitus evadit durus, & filius remissus evadet præceps.

9. Lacta filium, & paventem te faciet: lude cum eo, & contristabit te.

10. Non corrideas illi: ne doleas, & in novissimo obstupescant dentes tui.

11. Non des illi potestatem in inventute, & ne despicias cogitatus illius.

12. * Curva cervicem eius in juventute, & tunde latera eius dum infans est, ne forte induret, & non credat tibi, & erit tibi dolor animæ.

13. Doce filium tuum, & operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas.

14. Melior est pauper sanus, & fortis viribus, quam dives imbecillis & flagellatus malitiâ.

15. Salus animæ in sanctitate iustitiæ melior est omni auro & argento: & corpus validum quam census immensus.

16. Non est census super censum salutis corporis: & non est oblectamentum super cordis gaudium.

17. Melior est mors quam vita amara: & requies æterna quam languor perseverans.

18. Bona abscondita in ore clauso, quasi appositiones epularum circumposite sepulchro.

19. * Quid proderit libatio idolo? nec enim manducabit, nec odorabit.

20. sic qui effugatur a Domino, portans mercedem iniquitatis:

21. * videns oculis, & ingemiscens, sicut spado complectens virginem, & suspirans.

22. * Tristitiam non des animæ tuæ, & non affligas temetipsum in consilio tuo.

23. Incanditas cordis hæc est vita hominis, & thesaurus sine defecatione sanctitatis: & exultatio viri est longævitas.

24. Mi-

24. Miserere animæ tuæ placens Deo, & contine: congrega cor tuum in sanctitate eius, & tristitiam longè repelle a te.

* 2. Cor. 7. 10. * Multos enim occidit tristitia, & non est utilitas in illa.

26. Zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus senectam adducet cogitatus.

27. Splendidum cor, & bonum in epulis est: epulæ enim illius diligenter fiunt.

CAPUT XXXI.

Vigilia honestatis: cogitatus præscientiæ: labor divitis & pauperis: diligens aurum: multi casus in auro: laus divitis sine macula: modestia in mensa servanda: laus sobrietatis, & vituperatio gulæ: laus usus modici vini, & vituperatio immodici.

1. VIGILIA honestatis tabefaciet carnes, & cogitatus illius auferet somnum.

2. Cogitatus præscientiæ avertit sensum, & infirmitas gravis sobriam facit animam.

3. Laboravit dives in congregatione substantiæ, & in requie sua replebitur bonis suis.

4. Laboravit pauper in diminutione victus, & in fine inops fit.

5. Qui aurum diligit, non iustificabitur: & qui insequitur consumptionem, replebitur ex ea.

* Sup. 8. 3. 6. * Multi dati sunt in aurum casus, & facta est in specie ipsius perditio illorum.

7. Lignum offensionis est aurum sacrificantium: vae illis, qui sectantur illud, & omnis imprudens deperiet in illo.

8. Beatus dives, qui inventus est sine macula: & qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia, & thesauris.

9. Quis est hic, & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua.

10. Qui probatus est in illo, & perfectus est, erit illi gloria æterna: qui potuit transgredi, & non est transgressus: facere mala, & non fecit:

11. idem stabilita sunt bona illius in Domino, & elemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum.

12. Supra mensam magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam prior.

13. Non dicas sic: Multa sunt, quæ super illam sunt: memento quoniam malus est oculus nequam.

15. Nequius oculo quid creatum est? idem ab omni facie sua lacrymabitur.

cum viderit,

16. ne extendas manum tuam prior, & invidia contaminatus erubescas.

17. Ne comprimaris in convivio.

18. Intellige quæ sunt proximi tui ex te ipso:

19. utere quasi homo frugi his, quæ tibi apponuntur: ne, cum manducas multum, odio habearis.

20. Cessa prior causâ disciplinæ: & noli nimis esse, ne forte offendas.

21. Et si in medio multorum sedisti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior poscas bibere.

22. Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, & in dormiendo non laborabis ab illo, & non senties dolorem.

23. Vigilia, cholera, & tortura viro infrunito:

24. somnus sanitatis in homine parco, dormiet usque manè, & anima illius cum ipso delectabitur.

25. Et si coactus fueris in edendo multum, surge e medio, evome: & refrigerabit te, & non adduces corpori tuo infirmitatem.

26. Audi me fili, & ne spernas me: & in novissimo invenies verba mea.

27. In omnibus operibus tuis esto velox, & omnis infirmitas non occurreret tibi.

28. Splendidum in panibus benedictum labia multorum, & testimonium veritatis illius fidei.

29. Nequissimo in pane murmurabit civitas, & testimonium nequitie illius verum est.

30. Diligentes in vino noli provocare: multos enim exterminavit vinum.

* 31. Ignis probat ferrum durum: sic vinum corda superbiorum arguet in ebrietate potatum.

32. Equa vita hominibus vinum in sobrietate: si bibas illud moderatè, eris sobrius.

33. Quæ vita est ei, qui minuitur vino?

34. Quid defraudat vitam? Mors.

35. * Vinum in incanditatem creatum est, & non in ebrietatem, ab initio.

36. Exultatio animæ & cordis vinum moderatè potatum.

37. Sanitas est animæ & corpori sobrius potus.

38. * Vinum multum potatum irritationem, & iram, & ruinas multas facit.

39. Amaritudo animæ vinum multum potatum.

40. Ebrietatis animositas, imprudentis

offensio, minorans virtutem, & faciens vulnera.

41. In convivio vini non arguas proximum: & non despicias eum in iucunditate illius:

42. Verba improperij non dicas illi: & non premas illum in repetendo.

CAPUT XXXII.

Officium boni rectoris: maior natu loquatur: tacendum ubi non est qui audiat: iucunditas musica in convivio: adolescenti tacendum: laus taciturnitatis: discutienda propria domus: laus timoris Domini: peccator vitat correptionem; absque consilio nihil agendum.

1. **R**ectorem te posuerunt? noli extolli: esto in illis quasi unus ex ipsis.

2. Curam illorum habe, & sic conside, & omni curâ tuâ explicitâ recumbe:

3. ut lateris propter illos, & ornamentum gratiæ accipias coronam, & dignationem consequaris corrogationis.

4. Loquere maior natu: decet enim te primum verbum diligenti scientiâ, & non impediâs musicam.

6. Ubi auditus non est, non effundas sermonem, & importunè noli extolli in sapientia tua.

7. Gemmula carbunculi in ornamento auri, & comparatio musicorum in convivio vini.

8. Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi, sic numerus musicorum in iucundo & moderato vino.

9. Audi tacens, & pro reverentiâ accedet tibi bona gratia.

10. Adolescens loquere in tua causa vix.

11. Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum.

12. In multis esto quasi inscius, & audi tacens simul & quærens.

13. In medio magnatorum non præsumas: & ubi sunt senes, non multum loquaris.

14. Ante grandinem præbit coruscatio: & ante verecundiam præbit gratia, & pro reverentiâ accedet tibi bona gratia.

15. Et horâ surgendi non te trices: præcurre autem prior in domum tuam, & illic avocare, & illic lude.

16. & age conceptiones tuas, & non in delictis & verbo superbo.

17. Et super his omnibus benedictio

Domini, qui fecit te, & inebriantem te ab omnibus bonis suis.

18. Qui timet Dominum, excipiet doctrinam eius: & qui vigilaverint ad illum, invenient benedictionem.

19. Qui quærit legem, replebitur ab ea: & qui insidiosè agit, scandalizabitur in ea.

20. Qui timent Dominum, invenient iudicium iustum, & iustitias quasi lumen accendent.

21. Peccator homo vitabit correptionem, & secundum voluntatem suam inveniet comparationem.

22. Vir consilij non disperdet intelligentiam, alienus & superbus non pertimescet timorem:

23. etiam postquam fecit cum eo sine consilio, & suis insectationibus arguetur.

24. Fili sine consilio nihil facias, & post factum non poenitebis.

25. In via ruinæ non eas, & non offendes in lapides: nec credas te viâ laboriosæ, ne ponas animæ tuæ scandalum:

26. & a filiis tuis cave, & a domesticis tuis attende.

27. In omni opere tuo crede ex fide animæ tuæ: hoc est enim conservatio mandatorum.

28. Qui credit Deo, attendit mandatis: & ubi confidit in illo, non minorabitur.

CAPUT XXXIII.

Laudantur timens Dominum & sapiens: inconstantia præcordiorum fatui: amicus subsannator: dies & tempora a Deo sunt: qui reliqua omnia creavit, ac disponit.

1. *constantia præcordiorum fatui: amicus subsannator: dies & tempora a Deo sunt: qui reliqua omnia creavit, ac disponit.*

2. *in cuius manu est homo ut lutum in manu figuli: malum contra bonum: possessio non in vita, sed in morte distribuenda aliis: & quomodo servi sint tractandi.*

1. **T**imenti Dominum non occurrent mala, sed in tentatione Deus illum conservabit, & liberabit a malis.

2. Sapiens non odit mandata & iustitias, & non illidetur quasi in procella navis:

3. Homo sensatus credit legi Dei, & lex illi fidelis.

4. Qui interrogationem manifestat, parabit verbum, & sic deprecatus exaudietur, & conservabit disciplinam, & tunc respondebit.

5. * Præcordia fatui quasi rota carri: & quasi axis versatilis cogitatus illius.

6. Equus emissarius, sic & amicus subsannator, sub omni supradente hinnit.

7. Qua-

7. Quare dies diem superat, & iterum lux lucem, & annus annum a sole?

8. A Domini scientia separati sunt, factio sole, & præceptum custodiente.

9. Et immutavit tempora, & dies festos ipsorum, & in illis dies festos celebraverunt ad horam.

10. Ex ipsis exaltavit & magnificavit Deus, & ex ipsis posuit in numerum dierum. Et omnes homines de solo, * & ex terra, unde creatus est Adam.

* *Gen. 2. 7.* 11. In multitudine disciplinæ Dominus separavit eos, & immutavit vias eorum.

12. Ex ipsis benedixit, & exaltavit: & ex ipsis sanctificavit, & ad se applicavit: & ex ipsis maledixit, & humiliavit, & convertit illos a separatione ipsorum.

* *Rom. 9. 21.* 13. * Quasi lutum figuli in manu ipsius, plasmare illud & disponere.

14. Omnes viæ eius secundum dispositionem eius: sic homo in manu illius, qui se fecit, & reddet illi secundum iudicium suum.

15. Contra malum bonum est, & contra mortem vita, sic & contra virum iustum peccator. Et sic intueri in omnia opera Altissimi. Duo & duo, & unum contra unum.

16. Et ego novissimus evigilavi, & quasi qui colligit acinos post vindemiautores.

17. In benedictione Dei & ipse speravit: & quasi qui vindemiât, replevi torcular.

18. * Respice quoniam non mihi soli laboravi, sed omnibus exquirentibus disciplinam.

19. Audite me magnates, & omnes populi, & rectores Ecclesiæ auribus percipite.

20. Filio & mulieri, fratri & amico non des potestatem super te in vita tua: & non dederis alij possessionem tuam: ne forte poeniteat te, & depreceris pro illis.

21. Dum adhuc superes & aspiras, non immutabit te omnis caro.

22. Melius est enim ut filij tui te rogent, quam te respicere in manus filiorum tuorum.

23. In omnibus operibus tuis præcellens esto.

24. Ne dederis maculam in gloria tua. In die consumptionis dierum vitæ tuæ, & in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam.

25. Cibaria, & virga, & onus asino: panis, & disciplina, & opus servo.

26. Operatur in disciplina, & quærit

requiescere: laxa manus illi, & quærit libertatem:

27. iugum & lorum curvant collum durum, & servum inclinant operationes assidue.

28. Servo malevolo tortura & compedes, mitte illum in operationem, ne vacet:

29. multam enim malitiam docuit otiositas.

30. In opera constitue eum: sic enim cõdecet illum. Quod si non obaudierit, curva illum compedibus, & non amplifices super omnem carnem: verum sine iudicio nihil facias grave.

31. * Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua: quasi fratrem sic eum tracta: quoniam in sanguine animæ comparasti illum.

32. Si læseris eum iniuste, in fugam convertetur:

33. & si extollens discesserit: quem quæras, & in qua viâ quæras illum, nescis.

CAPUT XXXIV.

Vanitas somniorum, divinationum, augurij, mendaciorum: laus expertorum: beatitudo timentium Deum: oblationes iniquorum: fraudans pauperem: unus edificans, & alter destruens: faciens poenitentiam, & non abstinens a peccatis.

1. **V**ana spes, & mendacium viro insensato: & somnia extollunt imprudentes.

2. Quasi qui apprehendit umbram, & persequitur ventum: sic & qui attendit ad visa mendacia.

3. hoc secundum hoc visio somniorum: ante faciem hominis similitudo hominis.

4. Ab immundo quid mundabitur? & a mendace quid verum dicitur?

5. Divinatio erroris, & auguria mendacia, & somnia malefacientium, vanitas est.

6. Et sicut parturientis, cor tuum phantasias patitur, nisi ab Altissimo fuerit emissa, visitatio, ne dederis in illis cor tuum:

7. multos enim errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in illis.

8. Sine mendacio consummabitur verbum legis, & sapientia in ore fidelis complanabitur.

9. Qui non est tentatus, quid scit? Vir in multis expertus, cogitabit multa: & qui multa didicit, enarrabit intellectum.

Kkk 2

10. Qui

* *Sup. 7.*

* *Supr. 24.*

47.

* *Supr. 21.*

17.

10. Qui non est expertus, pauca recognoscit: qui autem in multis factus est, multiplicat malitiam.

11. Qui tentatus non est, qualia scit? qui implanatus est, abundabit nequitia.

12. Multa vidi errando, & plurimas verborum consuetudines.

13. Aliquoties usque ad mortem periclitatus sum horum causâ, & liberatus sum gratiâ Dei.

14. Spiritus timentium Deum quæritur, & in respectu illius benedicetur.

15. Spes enim illorum in salvantem illos, & oculi Dei in diligentes se.

16. Qui timet Dominum nihil trepidabit, & non pavebit: quoniam ipse est spes eius.

17. Timentis Dominum beata est anima eius.

18. Ad quem respicit, & quis est fortitudo eius?

Psal. 33. 19. * Oculi Domini super timentes eum, protecor potentia, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & umbraculum meridiani,

20. deprecatio offensiois, & adiutorium casus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem, & vitam & benedictionem.

Prov. 21. 21. * Immolans ex iniquo oblatio est maculata, & non sunt beneplacitæ subannationes iniustorum.

22. Dominus solus sustentibus se in via veritatis & iustitiæ.

Prov. 15. 23. * Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum: nec in multitudinem sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.

24. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui.

25. Panis egentium vita pauperum est: qui defraudat illum, homo sanguinis est.

26. Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum.

Deut. 24. 27. Qui effundit sanguinem, * & qui fraudem facit mercenario, fratres sunt.

Sup. 7. 22. 28. Unus ædificans, & unus destruens: quid prodest illis nisi labor?

29. Unus orans, & unus maledicens: cuius vocem exaudiet Deus?

30. Qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius?

2. Petr. 2. 31. * sic homo qui ieiunat in peccatis suis: & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? orationem illius quis exaudiet?

CAPUT XXXV.

Verum & acceptum Deo sacrificium: non appareas coram eo vacuus: primitiæ & oblationes hilari animo tribuendæ: sacrificium iniustum: pauperem lasum, pupillum & viduam lacrymantem exaudit Dominus: orationes iustorum, & potissimum se humiliantium audit Deus, liberans ab afflictionibus, & cuique reddens iuxta opera sua.

1. QUI conservat legem, multiplicat oblationem.

2. * Sacrificium salutare est attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate, *1. Reg. 15. 22.*

3. Et propitiationem litare sacrificij super iniustitias, & deprecatio pro peccatis, recedere ab iniustitia.

4. Retribuet gratiam qui offert similitudinem: & qui facit misericordiam, offert sacrificium.

5. * Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate: & deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia. *Jerem. 7. 3. & 26. 13.*

6. * Non apparebis ante conspectum Domini vacuus. *Exod. 23. 15. & 34. 20. Deut. 16. 16.*

7. Hæc enim omnia propter mandatum Dei fiunt.

8. Oblatio iusti impinguat altare, & odor suavitatis est in conspectu Altissimi.

9. Sacrificium iusti acceptum est, & memoriam eius non obliviscetur Dominus.

10. Bono animo gloriam redde Deo: & non minus primitias manuum tuarum.

11. * In omni dato hilarem fac vultum tuum, & in exultatione sanctifica decimas tuas. *2. Cor. 9. 7.*

12. * Da Altissimo secundum datum eius, & in bono oculo adinventionem facito manuum tuarum: *Tob. 4. 9.*

13. quoniam Dominus retribuens est, & septies tantum reddet tibi.

14. * Noli offerre munera prava, non enim suscipiet illa. *Lev. 23. 21. Deut. 15. 21. Deut. 10. 17. 2. Par. 19. 7. Job 34. 19. Sap. 6. 8. Rom. 2. 11. Galat. 2. 6. Col. 3. 25. Act. 10. 34. 1. Petr. 1. 17.*

15. Et noli inspicere sacrificium iniustum, quoniam Dominus iudex est, & non est apud illum gloria personæ.

16. Non accipiet Dominus personam in pauperem, & deprecationem lasi exaudiet.

17. Non despiciet preces pupilli: nec viduam, si effundat loquelam gemitus.

18. Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio eius super deducentem eas?

19. A maxilla enim ascendunt usque ad caelum, & Dominus exauditor non delectabitur in illis.

20. Qui adorat Deum in oblectatione, suscipietur, & deprecatio illius usque ad nubes propinquabit.

21. Oratio humiliantis se, nubes penetrabit: & donec propinquet non consolabitur: & non discedet donec Altissimus aspiciat.

22. Et Dominus non elongabit, sed iudicabit iustos, & faciet iudicium: & Fortissimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorsum ipsorum:

23. & Gentibus reddet vindictam donec tollat plenitudinem superborum: & scepra iniquorum contribulet.

24. donec reddat hominibus secundum actus suos, & secundum opera Adæ, & secundum præsumptionem illius.

25. donec iudicet iudicium plebis suæ, & oblectabit iustos misericordiâ suâ.

26. Speciosa misericordia Dei, in tempore tribulationis, quasi nubes pluviæ in tempore siccitatis.

CAPUT XXXVI.

Super Israël & civitatem Ierusalem invocat Dei misericordiam; super gentes verbè alienas Dei timorem eiusque manum, ut ipsius potentia glorificetur, ipsæque solus Deus agnoscat: cor insensatum & cor pravum: species mulieris faciem viri exhiberat: bonæ mulieris possessio.

SABB. QUART. TEMP. QUADR. EPIST. I.

1. Miserere nostri Deus omnium, & respice nos, & ostende nobis lucem miserationum tuarum:

2. & inmitte timorem tuum super Gentes, quæ non exquisierunt te, ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, & enarrant magnalia tua.

3. Alleva manum tuam super Gentes alienas, ut videant potentiam tuam.

4. Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in eis.

5. ut cognoscant te, sicut & nos cognovimus quoniam non est Deus præter te Domine.

6. Innova signa, & immuta mirabilia.

7. Glorifica manum, & brachium dextrum.

8. Excita furem, & effunde iram.

9. Tolle adversarium, & afflige inimicum.

10. Festina tempus, & memento finis, ut enarrent mirabilia tua.

11. In ira flammæ devoretur qui salvatur: & qui pessimant plebem tuam, inveniant perditionem.

12. Contere caput principum inimicorum, dicentium: Non est alius præter nos.

13. Congrega omnes tribus Iacob, ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, & enarrent magnalia tua: & hereditabis eos, sicut ab initio.

14. Miserere plebi tuæ, super quam invocatum est nomen tuum: & Israël, quem coæquasti primogenito tuo. *Exod. 4. 22.*

15. Miserere civitati sanctificationis tuæ Ierusalem, civitati requiei tuæ.

16. Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis, & gloriâ tuâ populum tuum.

17. Da testimonium his, qui ab initio creaturæ tuæ sunt, & suscita predicationes, quas locuti sunt in nomine tuo prophætæ priores.

18. Da mercedem sustententibus te, ut prophætæ tui fideles inveniantur: & exaudi orationes servorum tuorum.

19. * secundum benedictionem Aaron de populo tuo, & dirige nos in viam iustitiæ, & sciant omnes qui habitant terram, quia tu es Deus conspector sæculorum. *Num. 6. 24.*

20. Omnem escam manducabit venter, & est cibus cibo mellior.

21. Fauces contingunt cibum feræ, & cor sensatum verba mendacia.

22. Cor pravum dabit tristitiam, & homo peritus resistet illi.

23. Omnem masculum excipiet mulier: & est filia mellior filia.

24. Species mulieris exhilarat faciem viri sui, & super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium.

25. Si est lingua curatiois, est & mitigationis & misericordie: non est vir illius secundum filios hominum.

26. Qui possidet mulierem bonam, inchoat possessionem: adiutorium secundum illum est, & columna ut requies.

27. Ubi non est sepes, diripietur possessio: & ubi non est mulier, ingemiscit egens.

28. Quis credit ei, qui non habet nidum, & deflebens ubicumque obscuraverit, quasi succinctus latro exiliens de civitate in civitatem?

CAPUT XXXVII.

Detestatio filii amici; veri amici ne obliviscaris: discretio in captandis consiliis, & cum quibus consulas, & quibus te & consilium tuum occultes: laus sententia viri sancti: verbum nequam: quatuor ex corde oriuntur: laus viri periti & sapientis: qui sophisticè loquitur, odibilis est: tenta animam tuam, & si sit nequam, non des illi potestatem: perniciis crapulae.

1. Omnis amicus dicit: Et ego amicitiam copulavi, sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem?
2. Sodalis autem & amicus ad inimicitiam convertentur.
3. O presumptio nequissima, unde creata es cooperire aridam malitiam, & dolositatem illius?
4. Sodalis amico coniucundatur in oblectationibus, & in tempore tribulationis adversarius erit.
5. Sodalis amico condolet causam ventris, & contra hostem accipiet scutum.
6. Non obliviscaris amici tui in animo tuo, & non immemor sis illius in opibus tuis.
7. Noli consiliari cum eo, qui tibi insidiatur, & a zelantibus te absconde consilium.
8. Omnis consiliarius prodit consilium, sed est consiliarius in semetipso.
9. A consiliario serva animam tuam, prius scito quae sit illius necessitas: & ipse enim animo suo cogitabit:
10. ne forte mittat sudem in terram, & dicat tibi:
11. Bona est via tua; & stet e contrario videre quid tibi eveniat.
12. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, & cum iniusto de iustitia, & cum muliere de ea, quae æmulatur: cum timido de bello: cum negotiatore de traiectione, cum emptore de venditione, cum viro livido de gratis agendis,
13. cum impio de pietate, cum inhonesto de honestate, cum operario agrario de omni opere,
14. cum operario annuali de consummatione anni, cum servo pigro de multa operatione: non attendas his in omni consilio.
15. Sed cum viro sancto assiduus esto, quemcumque cognoveris observantem timorem Dei,
16. cuius anima est secundum animam tuam: & qui, cum titubaveris in tenebris, condolebit tibi.

17. Cor boni consilij statue tecum: non est enim tibi aliud pluris illo.

18. Anima viri sancti enunciat aliquando vera, quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum.
19. Et in his omnibus deprecare Altissimum ut dirigat in veritate viam tuam.
20. Ante omnia opera verbum verax præcedat te, & ante omnem actum consilium stabile.
21. Verbum nequam immutabit cor: ex quo partes quatuor oriuntur, bonum & malum, vita & mors: & dominatrix illorum est assidua lingua. Est vir astutus multorum eruditor, & animæ suæ inutilis est.
22. Vir peritus multos erudit, & animæ suæ suavis est.
23. Qui sophisticè loquitur, odibilis est: in omni re defraudabitur.
24. non est illi data a Domino gratia: omni enim sapientiâ defraudatus est.
25. Est sapiens animæ suæ sapiens: & fructus sensus illius laudabilis.
26. Vir sapiens plebem suam erudit, & fructus sensus illius fideles sunt.
27. Vir sapiens implebitur benedictionibus, & videntes illum laudabunt.
28. Vita viri in numero dierum: dies autem Israël innumerabiles sunt.
29. Sapiens in populo hereditabit honorem, & nomen illius erit vivens in æternum.
30. Fili in vita tua tenta animam tuam: & si fuerit nequam, non des illi potestatem:
31. non enim omnia omnibus expediunt, & non omni animæ omne genus placet.
32. Noli avidus esse in omni epulatione, & non te effundas super omnem escam:
33. in multis enim escis erit infirmitas, & aviditas appropinquabit usque ad choleeram.
34. Propter crapulam multum obierunt: qui autem abstinentes est, adjicit vitam.

CAPUT XXXVIII.

Honora medicum: a Deo data est homini medicina: quomodo agrotus se habeat erga Deum & medicum: mortuus plorandus: temperandum autem a tristitia quæ mortuo non prodest & tibi obest: sed memineris te etiam moriturum: quisque artifex considerat ea in quibus operatur: & hi necessarij quidem sunt in communitate: sed in ea non præminent dignitate vel sapientiâ.

1. Honora medicum propter necessitatem: etenim illum creavit Altissimus.

2. A

2. A Deo est enim omnis medela, & a rege accipit donationem.
3. Disciplina medici exaltabit caput illius, & in conspectu magnatorum colaudabitur.
4. Altissimus creavit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa.
5. * Nonne a ligno indulcata est aqua amara?
6. Ad agnitionem hominum virtus illorum, & dedit hominibus scientiam Altissimus, honorari in mirabilibus suis.
7. In his curans mitigabit dolorem, & unguentarius faciet pigmenta suavitatis, & unctioes conficiet sanitatis, & non consummabuntur opera eius.
8. Pax enim Dei super faciem terræ.
9. * Fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te.
10. Averte a delicto, & dirige manus, & ab omni delicto munda cor tuum.
11. Da suavitatem & memoriam similaginis, & impingua oblationem, & da locum medico:
12. etenim illum Dominus creavit: & non discedat a te, quia opera eius sunt necessaria.
13. Est enim tempus quandò in manus illorum incurras:
14. ipsi verò Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum, & sanitatem, propter conversationem illorum.
15. Qui delinquit in conspectu eius, qui fecit eum, incidet in manus medicorum.
16. Fili in mortuum produc lacrymas, & quasi dira passus incipe plorare, & secundum iudicium contege corpus illius, & non despicias sepulturam illius.
17. Propter delaturam autem amarè ferluctum illius uno die, & consolare propter tristitiam,
18. & fac luctum secundum meritum eius uno die, vel duobus propter detractionem.
19. * A tristitia enim festinat mors, & cooperit virtutem, & tristitia cordis fleccit cervicem.
20. In abductione permanet tristitia: & substantia inopis secundum cor eius.
21. Ne dederis in tristitia cor tuum, sed repelle eam a te: & memento novissimorum,
22. noli oblivisci: neque enim est conversio, & huic nihil proderis, & te ipsum pessimabis.

23. Memor esto iudicij mei: sic enim erit & tuum: mihi heri, & tibi hodie.

24. * In reque mortui requiescere fac memoriam eius, & consolare illum in exitu spiritus sui.

25. Sapientia scribæ in tempore vacuitatis: & qui minoratur actu, sapientiam percipiet: quâ sapientiâ replebitur.

26. Qui tenet aratrum, & qui gloriatur in iaculo, stimulo boves agitat, & conversatur in operibus eorum, & enarratio eius in filiis taurorum.

27. Cor suum dabit ad versandos sulcos, & vigilia eius in sagina vaccarum.

28. Sic omnis faber & architectus, qui noctem tamquam diem transigit, qui sculptum signacula sculptilia, & assiduitas eius variat picturam: cor suum dabit in similitudinem picturæ, & vigiliâ suâ perficiet opus.

29. Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem, & considerans opus ferri: Vapor ignis uret carnes eius, & in calore fornacis concertatur:

30. vox mallei innovat aurem eius, & contra similitudinem vasis oculus eius:

31. Cor suum dabit in consummationem operum, & vigilia sua ornabit in perfectionem.

32. Sic figulus sedens ad opus suum, convertens pedibus suis rotam, qui in solitudine positus est semper propter opus suum, & in numero est omnis operatio eius.

33. In brachio suo formabit lutum, & ante pedes suos curvabit virtutem suam:

34. Cor suum dabit ut consummet linationem, & vigiliâ suâ mundabit fornacem.

35. Omnes hi in manibus suis speraverunt, & unusquisque in arte sua sapiens est.

36. sine his omnibus non ædificatur civitas.

37. Et non inhabitabunt, nec inambulabunt, & in ecclesiam non transilient.

38. Super sellam iudicis non sedebunt, & testamentum iudicij non intelligent, neque palam facient disciplinam & iudicium, & in parabolis non invenientur:

39. sed creaturam ævi confirmabunt, & deprecatio illorum in operatione artis, accommodantes animam suam, & conquirentes in lege Altissimi.

CA-

CAPUT XXXIX.

Studium sapientis, ipsiusque præclara opera & nominis perpetuas: Deus benedicendus in operibus suis, cui nihil occultum est: benedictio Dei in bonos, & ira in malos: bonis omnia in bonum cedunt; malis in malum, ad quos puniendos & cetera sunt creata.

1. Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, & in prophetis vacabit.

2. Narrationem virorum nominatorum conservabit, & in versutias parabolarum simul introibit.

3. Occulta proverbiorum exquiret, & in absconditis parabolarum conversabitur.

4. In medio magnatorum ministrabit, & in conspectu præsidis apparebit.

5. In terram alienigenarum gentium pertransiet: bona enim & mala in hominibus tentabit.

6. Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecabitur.

7. Aperiet os suum in oratione, & pro dilectis suis deprecabitur.

8. Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentiæ replebit illum:

9. & ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientiæ suæ, & in oratione confitebitur Domino:

10. & ipse dirigit consilium eius, & disciplinam, & in absconditis suis consiliabitur.

11. Ipse palam faciet disciplinam doctrinæ suæ, & in lege testamenti Domini gloriabitur.

12. Collaudabunt multi sapientiam eius, & usque in sæculum non delebitur.

13. Non recedet memoria eius, & nomen eius requiretur a generatione in generationem.

14. Sapientiam eius enarrabunt gentes, & laudem eius enunciat ecclesia.

15. Si permanserit, nomen derelinquet plus quam mille: & si requieverit, proderit illi.

16. Adhuc consiliabor, ut enarrem: ut furore enim repletus sum.

17. In voce dicit: Obaudite me divini fructus, & quasi rosa plantata super rivus aquarum fructificat.

18. Quasi Libanus odorem suavitatis habete.

19. Florete flores, quasi lilium, & date odorem, & frondete in gratiam, & col-

laudate canticum, & benedicite Dominum in operibus suis.

20. Date nomini eius magnificentiam, & contemini illi in voce laborum vestrorum, & in canticis laborum, & citharis, & sic dicetis in confessione:

21. * Opera Domini universa bona valde.

22. * In verbo eius stetit aqua sicut congeries: & in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum:

23. quoniam in præcepto ipsius placor fit, & non est minoratio in salute ipsius.

24. Opera omnis carnis coram illo, & non est quidquam absconditum ab oculis eius.

25. A sæculo usque in sæculum respicit, & nihil est mirabile in conspectu eius.

26. Non est dicere: Quid est hoc, aut quid est istud? omnia enim in tempore suo quærentur.

27. Benedictio illius quasi fluvius inundavit.

28. * Quomodo cataclysmus aridam inebriavit, sic ira ipsius gentes, quæ non exquisierunt eum, hereditabit.

29. * Quomodo convertit aquas in siccitatem, & siccata est terra: & vis illius vis illorum directæ sunt: sic peccatoribus offensiones in ira eius.

30. Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimis bona & mala.

31. * Initium necessariæ rei vitæ hominum, aqua, ignis, & ferrum, sal, lac, & panis similagineus, & mel, & botrus uvæ, & oleum, & vestimentum.

32. Hæc omnia sanctis in bona, sic & impiis & peccatoribus in mala convertentur.

33. Sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt, & in furore suo confirmaverunt tormenta sua:

34. in tempore consummationis effundent virtutem: & furorem eius, qui fecit illos, placabunt.

35. Ignis, grando, fames, & mors, omnia hæc ad vindictam creata sunt:

36. bestiarum dentes, & scorpj, & serpentes, & romphaea vindicans in exterminium impios.

37. In mandatis eius epulabuntur, & super terram in necessitatem præparabuntur, & in temporibus suis non præterient verbum.

38. Propterea ab initio confirmatus sum, & consiliatus sum, & cogitavi, & scripta dimisi.

39. Om-

* Gen. 1. 39. * Omnia opera Domini bona, & omne opus hora sua subministrabit.

31. Marc. 7. 40. Non est dicere: Hoc illo nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur.

37. 41. Et nunc in omni corde & ore collaudate, & benedicite nomen Domini.

CAPUT XL.

Occupationi magne, iugo gravi, ac variis miseris homo obnoxius: omnia caduca: iniqui cum suis divitiis cito delendi: laus vitæ sibi sufficientis: varios binarios commendat, quibus tamen alia anteponit: laus timoris Domini: fac ne indigeas, nec in alienam mensam respicias, a qua vir disciplinatus & eruditus se servat.

1. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & iugum grave super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulture, in matrem omnium.

2. Cogitationes eorum, & timores cordis, adventivo expectationis, & dies finitionis:

3. a residente super sedem gloriosam, usque ad humilitatum in terra & cinere:

4. ab eo, qui utitur hyacintho, & portat coronam, usque ad eum, qui operitur lino crudo: furor, zelus, tumultus, fluctuatio, & timor mortis, iracundia perseverans, & contentio,

5. & in tempore refectiois in cubili somnus noctis immutat scientiam eius.

6. Modicum tamquam nihil in requie, & ab eo in somnis, quasi in die respectus.

7. Conturbatus est in visu cordis sui, tamquam qui evaserit in die belli. In tempore salutis suæ exurrexit, & admirans ad nullum timorem:

8. cum omni carne, ab homine usque ad pecus, & super peccatores septuplum.

9. * Ad hæc mors, sanguis, contentio, & romphaea, oppresses, fames, & contritio, & flagella:

10. super iniquos creata sunt hæc omnia, * & propter illos factus est cataclysmus.

11. * Omnia, quæ de terra sunt, in terram convertentur, * & omnes aquæ in mare revertentur.

12. Omne munus, & iniquitas delebitur, & fides in sæculum stabit.

13. Substantiæ inistorum sicut fluvius siccabuntur, & sicut tonitruum magnum in pluvia personabunt.

14. In aperiendo manus suas letabitur: sic prævaricatores in consummatione tæbescunt.

15. Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, & radices immundæ super cacumen petrae sonant.

16. Super omnem aquam viriditas, & ad oram fluminis ante omne fœnum evelletur.

17. Gratia sicut paradisi in benedictionibus, & misericordia in sæculum permanet.

18. Vita sibi sufficientis operarij condolebitur, & in ea invenies thesaurum.

19. Filij, & ædificatio civitatis confirmabit nomen, & super hæc mulier immaculata computabitur.

20. Vinum & musica lætificant cor: & super utraque dilectio sapientiæ.

21. Tibiæ, & psalterium suavem faciunt melodiam, & super utraque lingua suavis.

22. Gratiam, & speciem desiderabit oculus tuus, & super hæc virides satiationes.

23. Amicus, & sodalis in tempore convenientis, & super utrosque mulier cum viro.

24. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, & super eos misericordia liberabit.

25. Aurum & argentum est constituto pedum: & super utrumque consilium beneplacitum.

26. Facultates & virtutes exaltant cor, & super hæc timor Domini.

27. Non est in timore Domini minoratio, & non est in eo inquirere adiutorium.

28. Timor Domini sic paradisi benedictionis, & super omnem gloriam operuerunt illum.

29. Fili in tempore vitæ tuæ ne indigeas: melius est enim mori, quam indigere.

30. Vir respiciens in mensam alienam, non est vita eius in cogitatione victus, alit enim animam suam cibis alienis.

31. Vir autem disciplinatus, & eruditus custodiet se.

32. In ore imprudentis condolebitur inopia, & in ventre eius ignis ardebit.

CA-

CAPUT XLII.

Memoria mortis cui est amara, & cui non mortem non metuas, sed praeceptorum & futurorum memento, contentus divina dispositione circa te: maledictio manens impius: cura boni nominis: sapientia & thesaurus absconditi inutiles: qualiter sit de peccatis erubescendum: ne faciem avertas a proximo, nec respicias mulierem alterius, neque improperes post datum.

1. **O** mors quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis:
2. viro quieto, & cuius viae directae sunt in omnibus, & adhuc valenti accipere cibum!
3. O mors, bonum est iudicium tuum homini indigenti, & qui minoratur viribus:
4. defecto aetate, & cui de omnibus cura est, & incredibili, qui perdit patientiam!
5. Noli metuere iudicium mortis. Memento quae ante te fuerunt, & quae superventura sunt tibi: hoc iudicium a Domino omni carni:
6. & quid superveniet tibi in beneplacito Altissimi? sive decem, sive centum, sive mille anni.
7. Non est enim in inferno accusatio viva.

8. Filij abominationum fiunt filij peccatorum, & qui conversantur secus domos impiorum.

9. Filiorum peccatorum periet hereditas, & cum semine illorum assiduitas opprobrij.

10. De patre impio queruntur filij, quoniam propter illum sunt in opprobrio.

11. Vae vobis viri impij, qui dereliquistis legem Domini Altissimi.

12. Et si nati fueritis, in maledictione nascentini: & si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra.

13. * Omnia, quae de terra sunt, in terram convertentur: sic impij a maledictio in perditionem.

14. Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen autem impiorum delebitur.

15. Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi & magni.

16. Bonae vitae numerus dierum: bonum autem nomen permanebit in aevum.

17. Disciplinam in pace conservate filij: * sapientia enim abscondita, & thesaurus invisus, quae utilitas in utrisque? *Supr. 20. 32.*

18. Melior est homo, qui abscondit stultitiam suam, quam homo, qui abscondit sapientiam suam.

19. Verutamen reverentem in his, quae procedunt de ore meo.

20. Non est enim bonum omnem reverentiam observare: & non omnia omnibus bene placent in fide.

21. Erubescite a patre & a matre de fornicatione: & a praesidente & a potente de mendacio.

22. a principe & a iudice de delicto: a synagoga & plebe de iniquitate:

23. a socio & amico de iniustitia: & de loco, in quo habitas,

24. de furto, de veritate Dei, & testamento: de discubitu in panibus, & ab obfuscatione dati & accepti:

25. a salutantibus de silentio: a respectu mulieris fornicariae: & ab aversione vultus cognati.

26. Ne avertas faciem a proximo tuo, & ab auferendo partem & non restituendo.

27. * Ne respicias mulierem alieni viri, & ne scruteris ancillam eius, neque steteris ad lectum eius. *Matth. 5. 28.*

28. Ab amicis de sermonibus improperij: & cum dederis, ne improperes.

CAPUT XLIII.

Secretum non revelandum: a respectu personarum & aliis plerisque vitiis hic enumeratis abstinendum: datum & acceptum scribendum: de sollicita custodia filiae, & super luxuriosam firmanda custodia: commorari mulieri periculosum: melior est autem iniquitas viri quam mulier benefaciens: opera Domini, qui omnia videt etiam occulta cordium, sunt perfecta & desiderabilia.

1. **N**ON duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi, & eris verè sine confusione, & invenies gratiam in conspectu omnium hominum: ne pro his omnibus confundaris, & ne accipias personam ut delinquas.

2. De lege Altissimi, & testamento, & de iudicio iustificare impium,

3. de verbo sociorum & viatorum, & de datione hereditatis amicorum,

4. de aequalitate staterae & ponderum, de acquisitione multorum & paucorum,

Levit. 19. 15. Deut. 1. 17. & 16. 19. Prov. 24. 23. Iacob. 2. 1. 5. de

5. de corruptione emptionis, & negotiatorum, & de multa disciplina filiorum, & servo pessimo latus sanguinare.

6. Super mulierem nequam bonum est signum.

7. Ubi manus multae sunt, claudere, & quodcumque trades, numera, & appende: datum verò, & acceptum omne describe.

8. De disciplina insensati & fatui, & de senioribus, qui iudicantur ab adolescentibus: & eris eruditus in omnibus, & probabilis in conspectu omnium vivorum.

9. Filia patris abscondita est vigilia, & sollicitudo eius auferit somnum, ne forte in adolescentia sua adulta efficiatur, & cum viro commorata odibilis fiat:

10. nequando polluatur in virginitate sua, & in paternis suis gravida inveniat: ne forte cum viro commorata transgrediatur, aut certe sterilis efficiatur.

11. Super filiam luxuriosam confirmam custodiam: ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis, a detractioe in civitate, & obiectione plebis, & confundat te in multitudine populi.

12. Omni homini noli intendere in specie: & in medio mulierum noli commorari:

13. de vestimentis enim procedit tineae, & a muliere iniquitas viri.

14. * Melior est enim iniquitas viri, quam mulier benefaciens, & mulier confundens in opprobrium.

15. Memor ero igitur operum Domini, & quae vidi annuntiabo. In sermonibus Domini opera eius.

16. Sol illuminans per omnia respexit, & gloria Domini plenum est opus eius.

17. Nonne Dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, quae confirmavit Dominus omnipotens: stabiliri in gloria sua?

18. Abyssum, & cor hominum investigavit: & in astutia eorum excoegitavit.

19. Cognovit enim Dominus omnem scientiam, & inspexit in signum aevi, annuncians quae praeterierunt, & quae superventura sunt, revelans vestigia occultorum.

20. Non praeterit illum omnis cogitatus, & non abscondit se ab eo ultus sermo.

21. Magnalia sapientiae suae decoravit: qui est ante saeculum & usque in saeculum, neque adiectum est.

22. neque minuitur, & non eget alicuius consilio.

23. Quam desiderabilia omnia opera eius, & tamquam scintilla, quae est considerare!

24. Omnia haec vivunt, & manent in saeculum, & in omni necessitate omnia obaudiunt ei.

25. Omnia duplicia, unum contra unum, & non fecit quidquam deesse.

26. Uniuscuiusque confirmavit bona. Et quis satiabitur videns gloriam eius?

CAPUT XLIII.

Eminentia Creatoris relucet in caelorum ornatu & pulchritudine: nempe in caelo, luna, stellis, iride, nive, grandine, nubibus, tonitru, gelu ab aquilone, praena, & mari, in quo sunt plurima genera belluarum: denique nemo ad Deum laudandum sufficit.

1. **A**ltitudinis firmamentum pulchritudo eius est, species caeli in visione gloriae.

2. Sol in aspectu annuncians in exitu, vas admirabile opus Excelsi.

3. In meridiano exiit terram, & in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere? Fornacem custodiens in operibus ardoris:

4. tripliciter sol exurens montes, radios igneos exuffians, & refugens radius suis obsecrat oculos.

5. Magnus Dominus qui fecit illum, & in sermonibus eius festinavit iter.

6. Et luna in omnibus in tempore suo, ostensio temporis, & signum aevi.

7. A luna signum diei feci, luminare quod minuitur in consumptione.

8. Mensis secundum nomen eius est, crescens mirabiliter in consumptione.

9. Vas castrorum in excelsis, in firmamento caeli respiciens gloriosè.

10. Species caeli gloria stellarum, mundum illuminans in excelsis Dominus.

11. In verbis sancti stabunt ad iudicium, & non deficient in vigiliis suis.

12. Vide arcum, & benedic eum, qui fecit illum: valde speciosus est in splendore suo.

13. Gyrauit caelum in circuitu gloriae suae, manus Excelsi aperuerunt illum.

14. Imperio suo acceleravit nivem, & accelerat coruscationes emittit iudicij sui.

15. Prop-